

Terveisiä Sakari Topeliukselta! Totta se on, tänään, tätä kirjoittamaan ryhtyessäni viimeksi ja näin siitä huolimatta, että en ole mikään meedio, jolla on suhteita äärimmäisen rajan taakse. ZT:illä on vanha Oulu hyvässä muistissa, viimeksi hän kävi täällä 1963, mutta aikoo tulla vielä, vaikka ikää jo on. Tämän ZT:n täydellinen nimi on Georg (Göran) Zachris Topelius, osoite Tukholma. "Oikea" Zachris Topelius eli kaikkien kuuluisin Z. Topeliuksista oli hänen isänäitinsä isoserkku, mikä selittyi sillä, että isänäitinsä Sofia Toppelius Gustafintytär meni naimisiin kaukaisen sukulaisensa — Toppeliuksen kanssa. Oululaista sukua siis joka tapauksessa tämäkin G. Z. Topelius, sillä isänäiti Sofia syntyi siinä Toppeliuksen talossa, joka tänäkin päivänä on Oulun Torikatu n:o 16.

Tapasin tämän ensiksi mainitun Topeliuksen Tukhomassa "Sara Wacklinin luona" eli Saran kotiovelle, mutta emme silloin ehtineet keskustella. Nyt on sitten ilmennyt tuo mainittu tunlainen oululaisuus. Kanslianeuvos, ja tohtori G. Z. Topelius kertoo käyneensä Oulussa ensimmäisen kerran 1918, jolloin hän nuorena upseerina jo Ruotsiin asettuneena oli matkalla rintamalla, vapausotaan valkoisten puolelle, ja majaili setänsä, apteekkari Michael T:n luona. Vuonna 1963 hän tuli uudelleen tutustua Oulun yliopistoon. Professoreista vanhimmat ehkä muistavat käyn-

P A N U :

Toppeliuksia ja Topeliuksia

nin. Kanslianeuvos Topelius oli silloin Uumajan yliopiston hallituksen puheenjohtaja, vapaasti suomentaakseni. Uumajan yliopisto suunniteltiin hieman toisella tavalla kuin Oulun, kaikki tehtiin ensin valmiiksi, rakennuksia myöten, taloksikin käytiin, ennen kuin opetus aloitettiin. Oulun yliopistoa suunniteltiin juuri siinä vaiheessa Koskikeskukseen ja Kontinkankaalle, joita suunnitelmia samoin kuin tietenkin opetustyötä Aleks. 6:ssa, Ynnilä, OVL:ssä, Kiviharjuntien parakeissa (miksi ei paviljongeissa) jne. vieraille arvattavasti esiteltiin. Nimet mahtaisivat löytyä yliopiston vieraskirjasta. No, nyt sopisi taas tulla katsomaan Oulun yliopistoa!

Topeliukset rupesivat "kummittelemaan". Samanaikaisesti kuin terveiset Tukholmasta sain käteeni aikakauslehden Genealogica n:o 1/1918, jonka kannessa sinertävällä painettu tuttu vanha kuva kirjailija-professori Zachris Topeliuksesta. Lehti osoittautui Suomen Sukututkimusseuran aikakauskirjan Genoksen edeltäjän ensimmäisek-

si kappaleeksi, ja toimitti sen käteeni eräs herttaisista löytäjästävistäni, rouva Helka Reinilä aivan kuin olisi aavistanut nämä topeliaaniset tapahtumiset.

Lehtinen sisältää toimittajansa E. Granit-Ilmoniemen laajan historiikin ja tutkielman runoilija Z. Topeliuksen suomalaisesta syntyperästä. Samat tiedot sisältyvät ehkä hyvinkin johonkin myöhäissyntyisempään teokseen, mutta en tietenkään muista, mitä kaikkea olen lue- nut. Tuttua on nimenomaan siinä, mitä runoilija ZT itse on kirjoittanut svustaan ja Oulusta. Ja Limingasta. G.-Ilmoniemme nimittäin päätty Limin- kaan, jonka ZT runoilijanvaistollaan oli omaksunut sukunsa varsinaiseksi syntymäseuduksi, ainakin vanhimaksi nimeltä mainittavaksi, vastoin perimätietoa, että kantapaikka olisi sijainnut Oulun Toppilassa.

Genealogican Toppelius Topelius-kirjoituksesta selviää mm., että tämän suvun oululainen kantapaikka ja perintötontti on ollut jollei jo 1600- niin ai-

näkin 1700-luvulla sillä paikalla, missä nyt Torikatu 16:ssa ko- hoaa Pohjoismainen Sähkö-Osa- keyhtiön omistama kaksiker- roksinen vanha puutalo. Tämä tontti sijaitsi tietenkin aika- naan Limingantullin ulkopuo- lella. Se oli erinomaisen hyvä- lä paikalla, sillä sitä kautta tul- tiin Torikatua torille, joka si- jaitsi nykyisen Pokkitoränn- lyseen paikalla. Niinpä Toppeli- ukset pitivätkin sitkeästi kiin- ni tontistaan. Sillä paikalla syn- tyi Michael Toppelius, sittem- min kuuluisa kirkkomaalari, siinä hänen lapsensa. Siinä van- ha kirkkomaalari kuoli vuotta ennen kuin puutalo-Oulu roihu- si ilmaan 1822, Toppeliuksen talo muiden mukana. Poika Gustaf, professoriksi tituleerat- tuna Oulun kaupunginlääkärik- si palannut, rakennutti tälle pai- kalle uuden talon, josta sitten hieman myöhemmin tuli vähä- ksi ajaksi Zachris-veljen Sakari- pojan koulukoti. 1830-luvun jäl- kipuoliskolla Gustaf, toimeli- aaksi, mutta tasaiseksi mainit- tu, kävi mitä melkoisen kiivaan sanasodan ja kirjeenvaihdon kotikaupunkinsa maistraatin kanssa, ennen kuin sai ruveta rakentamaan mieleistään tois- ta kerrosta nykyisen Torik. 16 ensimmäisen kerroksen päälle. Tämä rakentaminen tapahtui vasta n. 1840. Olen nähnyt nämä mielenkiintoiset asiakirjat, jotka nykyisin omistaa ja talles- sa pitää rouva Ester Rustanius, edustava yhtiä niistä suvuista, joille Toppeliusten talot ja ton- tit sitten aikanaan siirtyivät.